

JACQUES RANCIÈRE

Siyasi Olmayan Bir Estetik

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Bir toplantıda temizlik görevlisi ücret hakkında konuştuğunda bazıları onu dinler, bazıları 'bu konu yöneticilerin işi' der. Aynı ses fiziksel olarak duyulmuştur, fakat siyasi söz sayılıp sayılmadığı tartışmalıdır. Rancière siyaseti tam burada, insanların ortak dünyadaki yer ve yetenek dağılımına itirazında bulur.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Siyasetin yalnız meclis ve hükümette değil, kimin görüldüğü, kimin sözünün anlamlı sayıldığı ve ortak dünyada neyin duyulur hale geldiği yerde başladığını gösteren berrak bir estetik-siyaset rehberi.

Okuma Haritası'ndaki Türkçe başlık 'Siyasi Olmayan Bir Estetik'tir; içerik ve 2000 tarihi Rancière'in Fransızca Le Partage du sensible: Esthétique et politique adlı kısa kitabına karşılık gelir. Rehber bu eserin duyulurun paylaşımı, polis/siyaset ayrımı, eşitlik, sanatın üç rejimi, edebiyat, tarih-kurmaca ve sanatın siyaseti tartışmasını izler; başlık farkını saklamaz.

Şehir haritasında konser salonu, fabrika ve belediye ayrı renklidir. Fakat görünmez bir ikinci harita daha vardır: kim konuşabilir, hangi saatte kim dinlenebilir, hangi yaşam sanat konusu olabilir? Rancière buna 'duyulurun paylaşımı' der. Estetik yalnız güzellik değil, bu ortak algı haritasının düzenidir.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Edebiyatın dilsiz sözü
02	Duyulurun paylaşımı	13	Tarih ile kurmaca aynı cümle değildir
03	Kim görülür, kim yalnız gürültü sayılır?	14	İşçinin zamanı da siyasidir
04	Polis düzeni yalnız polis teşkilatı değildir	15	Siyasal özne hazır kimlik değildir
05	Siyaset yerlerin karıştığı anda doğar	16	Uyuşmazlık fikir ayrılığından fazladır
06	Eşitlik son hedef değil başlangıçtır	17	Siyasi sanat mesaj vermekten ibaret değildir
07	Estetik güzellikten daha geniştir	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Etik imgeler rejimi	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Temsili rejim ve türlerin düzeni	20	Bugüne taşınan üç soru
10	Estetik rejim eşit ayrıntıyı açar	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Sanat hem özerk hem hayatın içindedir		

Duyulurun paylaşımı

Rancière her toplumun görülebilir nesneleri, duyulabilir sözleri, yapılabilir işleri ve bunlara ayrılan zaman-mekânı dağıtan bir algı düzeni taşıdığını söyler. Bu ayırım kitabın geri kalanında izlenecek yolu açar.

Restoranın salonu müşteriye dinlenme alanı, mutfak işçiye hız alanıdır; aynı bina farklı bedenlere farklı dünya verir. Aynı olayı başka kişinin gözünden görmek görünmeyen maliyeti açığa çıkarabilir.

Paylaşım hem ortak alanı bölüşmek hem parçaları kimlere ait diye ayırmak anlamına gelir; estetik bu ön düzenlemedir. Kavram ancak bu ara hareketler açıkça görüldüğünde gerçek bir düşünme aracına dönüşür.

Bu harita yalnız fikirlerden oluşmaz; mimari, mesai, eğitim, medya ve kurum kuralında maddileşir. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız yardımcı etkendir.

Bir kamusal mekânda kimin oturduğunu, kimin hizmet verdiğini, kimin görünmez kaldığını gözleyin. Paylaşım kavramındaki ortaklık ve bölünme ikiliği, düzenin neden hem birlik hem dışlama ürettiğini açıklar. Bir haftalık küçük gözlem, büyük iddianın gündelik karşılığını gösterebilir.

Kim görülür, kim yalnız gürültü sayılır?

Siyasi eşitsizlik yalnız konuşma yasağı değil, bazı insanların sözünün zaten bilgi veya akıl sayılmamasıyla işler. Böylece soyut kavram, gözlenebilir bir ilişkiye dönüşür.

Mahalle sakini koku sorununu anlatır, uzman raporu gelene kadar sözü kişisel yakınma diye kenara konur. Bu küçük olay büyük haritanın neresine bakmamız gerektiğini gösteren bir işarettir.

Düzen konuşan özneyi önceden sınıflandırır; aynı cümle makamdan gelince kanıt, aşağı konumdan gelince gürültü olabilir. Açıklamanın sınanacağı yer, varsayılan halkanın gerçekten çalışıp çalışmadığıdır.

Uzmanlık gereksiz değildir; deneyim tanıklığıyla teknik ölçüm birbirini denetleyebilir. Yazarın dışarıda bıraktığı deneyimler kavramın sınırını görmek için dinlenmelidir.

Bir toplantıda fikrin içeriğiyle konuşanın unvanının aldığı tepkiyi ayrı ayrı kaydedin. Duyulmayan kişi sessiz olmayabilir; mevcut dil onun sesini anlamlı önerme olarak tanımıyor olabilir. Bugüne taşımak geçmişi kopyalamak değil, aynı mekanizmayı yeni koşullarda aramaktır.

Polis düzeni yalnız polis teşkilatı değildir

Rancière 'polis' sözcüğünü toplumdaki yerleri, işleri ve konuşma yetkilerini doğal gösteren geniş düzen için kullanır. Yazarın temel hamlesi tam olarak bu görünmeyen bağı açığa çıkarmaktır.

'Öğrencinin işi dinlemek, karar yönetimin işidir' cümlesi cop kullanmadan rollerin sınırını çizer. Sahneyi yavaşlatınca tek karar sandığımız şeyin öncesindeki etkiler belirginleşir.

Polis düzeni kimin nerede bulunacağını ve ne yapabileceğini dağıtır; gündelik işleyişi görünmez doğallık gibi sunar. Bu süreç görünür olunca kişisel tercih ile yapısal baskı birbirinden ayrılabilir.

Her düzenleme kötü değildir ve terim tek tek güvenlik çalışanlarını ahlaken suçlamak için kullanılmaz. Eleştirinin hedefi çoğu zaman soru değil, cevabın gereğinden fazla büyütülmesidir.

Bir kurumda 'senin işin bu değil' denilen anları bularak hangi yeteneğin reddedildiğini sorun. Polis düzeni istikrar sağlar, fakat yer dağılımını insan yeteneğinin doğal sınırı gibi sunduğunda siyasi itiraza açılır. Karar öncesinde seçeneği olmayan kişiyi hesaba katmak tartışmayı dürüstleştirir.

Siyaset yerlerin karıştığı anda doğar

Siyaset, payı yok sayılanların eşit konuşan varlıklar olarak ortaya çıkıp mevcut dağılımı bozmasıdır. Bu nokta atlanırsa fikir kolayca yanlış bir slogana dönüşür.

Fabrika işçileri ücret talebini özel patron meselesi değil bütün yurttaşların adalet sorusu olarak meydana taşır. Gündelik ayrıntı, soyut düşüncenin hayata değdiği noktayı görünür kılar.

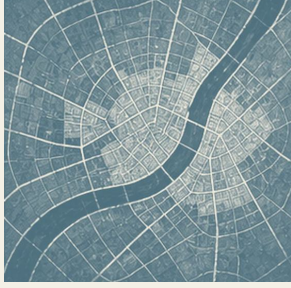
Yeni özne kendine ayrılmış iş ve zamanda kalmaz; ortak meselenin ne olduğunu yeniden tanımlar. Mekanizma aynı sonucu her yerde garanti etmez; bağlam onun gücünü artırır ya da azaltır.

Her protesto otomatik olarak eşitlik siyaseti değildir; başka bir grubun sesini susturan talep de kurulabilir. Geçmiş bugünün kopyası saymak kadar aralarında bağ yokmuş gibi davranmak da yanıltır.

Bir eylemin yalnız kaynak mı istediğini, yoksa kimin ortak söz sahibi sayıldığını mı değiştirdiğini inceleyin. Siyaset yeni yöneticilerin gelmesinden önce, yönetilmeye ayrılmış kişinin ortak akla sahip olduğunu göstermesidir. Bu soru, kitabın düşüncesini günlük bir alışkanlığa dönüştürebilir.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Duyulurun paylaşımı
- Kim görülür, kim yalnız gürültü sayılır?
- Polis düzeni yalnız polis teşkilatı değildir
- Siyaset yerlerin karıştığı anda doğar

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Eşitlik son hedef değil başlangıçtır
- Estetik güzellikten daha geniştir
- Etik imgeler rejimi
- Temsili rejim ve türlerin düzeni

Bağlantı sorusu: “Duyulurun paylaşımı” ile “Siyaset yerlerin karıştığı anda doğar” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Eşitlik son hedef değil başlangıçtır” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Eşitlik son hedef değil başlangıçtır

Rancière eşitliği gelecekte uzmanların dağıtacağı sonuçtan önce, herkesin anlama ve konuşma yeteneğini varsayan siyasi başlangıç sayar. Mesele tek neden bulmak değil, sonucu üreten düzeni görebilmektir.

Usta işçiye açıklama yaparken onun anlayabileceğini varsaymak zorundadır; hiyerarşi bile ortak zekânın izini taşır. Örnek kanıtın tamamı değildir; yine de iddianın nerede sınanacağını açık eder.

Eşitlik kanıtlanmayı bekleyen özellik değil, eylem içinde doğrulanan yetenektir; aşağı sayılan kişi konuşarak bunu gösterir. Aradaki basamakları atlamak etkileyici fakat boş bir sonuca yol açabilir.

Eşit yetenek aynı bilgi, deneyim veya sorumluluk demek değildir; farkı hiyerarşik insan değeri yapmayı reddeder. Sonraki araştırmalar ayrıntıyı değiştirse bile iyi soru yaşamaya devam edebilir.

Birine öğretirken anlamaz varsayımının mı, birlikte çözebiliriz varsayımının mı davranışınızı yönettiğini görün. Eşitlik pedagojide açıklayan üstün zekâ ile anlayan aşağı zekâ ayrımını yeniden düşünmeye zorlar. Böyle bir gözlem kavramın açıklayıcı mı, yalnız etkileyici mi olduğunu gösterir.

Estetik güzellikten daha geniştir

Rancière estetiği güzel nesneler bilimi değil, duyulur deneyimin biçimleri ve sanatın ne sayılacağını belirleyen düzen olarak kullanır. Kavramın değeri, daha önce kopuk duran ayrıntıları aynı haritada buluşturmasındadır. Çamaşır yıkayan bir kadının günü roman konusu olduğunda yalnız konu değişmez; sıradan hayatın görülme hakkı değişir. Aynı kişiler başka kurallar içinde farklı davranınca açıklamanın yeri değişir.

Sanat biçimi zaman, ses ve bedenleri yeni ilişkiye sokarak algılanabilir dünyanın sınırını dönüştürür. Bu hareketin kim tarafından başlatıldığı kadar kim tarafından sürdürüldüğü de önemlidir.

Her yeni biçim doğrudan siyasi ilerleme sağlamaz; etkisi izleyici ve kurumla karşılaşmasında açılır. Güçlü ton, belirsizlik ve bağlam payını ortadan kaldırmaz.

Bir eserin mesajından önce size hangi kişiyi, süreyi veya ayrıntıyı görme imkânı verdiğini sorun. Estetik düzen hangi konunun sanat olabileceğini belirlediği için biçim tarihi aynı zamanda görünürlük tarihidir. Amaç düşüncüyü insanlara etiket yapmak değil, görünmeyen koşulu fark etmektir.

Etik imgeler rejimi

Etik rejimde görüntü ayrı ve özerk sanat olarak değil, topluluğun yaşam biçimine yararı, kökeni ve etkisi üzerinden değerlendirilir. Burada tanımdan çok, tanımın görmemizi sağladığı ilişki önemlidir.

Şehir bir heykeli çocuklara kötü örnek olduğu veya tanrıyı yanlış temsil ettiği için yasaklayabilir. Bu olayın tersini düşünmek zorunlu olanla değişebilir olanı ayırmayı kolaylaştırır.

Soru 'iyi sanat mı' değil, görüntü doğru varlığı taklit ediyor ve iyi yurttaş mı yetiştiriyor sorusudur. Süreç, büyük değişimin gündelik tekrarlarla nasıl kurulduğunu gösterir.

Bugünkü içerik tartışmalarında etik ölçü sürer; eser etkisini sormak başlı başına ilkel değildir. Bu uyarı kavramı reddetmez; doğru ölçüde kullanmayı sağlar.

Bir yasak talebinde eserin biçimi mi, temsil ettiği yaşamın topluma etkisi mi tartışılıyor ayırın. Platon'un şair kaygısı görüntünün toplumsal rolünü ve taklidin yurttaş karakterine etkisini merkez alır. Kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak bu merceği hayata geçirir.

Temsili rejim ve türlerin düzeni

Temsili rejim neyin nasıl taklit edileceğini tür, konu, uygunluk ve beceri kurallarıyla düzenler. Bu başlangıç bir hüküm değil, sonraki örnekleri sınayacak mercektir.

Kralın trajedisi yüksek üsluba, köylünün gündelik işi komediye ayrılır; konu ile anlatım seviyesi eşleştirilir. İnsan yüzü eklendiğinde tartışmanın kimin hayatına dokunduğu anlaşılır.

Eylem örgüsü, karakter tutarlılığı ve tür hiyerarşisi sanatı zanaat kuralları içinde tanımlar. Bir halkanın maliyeti başka bir gruba aktarılıyorsa açıklama ona da bakmalıdır.

Kural yalnız baskı değildir; ortak beklenti ve incelikli biçim üretir, fakat kimlerin ciddi konu olacağını sınırlar. Bu sınır fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açtığı sanılan sahte anahtardan korur.

Bir filmde hangi karakterin büyük iç çatışmaya, hangisinin yalnız güldürü işlevine sahip olduğunu görün. Temsil düzenindeki uygunluk ilkesi hangi bedenin kahramanlık, hangisinin arka plan taşıyacağını belirler. Kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici olabilir.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Eşitlik son hedef değil başlangıçtır
- Estetik güzellikten daha geniştir
- Etik imgeler rejimi
- Temsili rejim ve türlerin düzeni

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Estetik rejim eşit ayrıntıyı açar
- Sanat hem özerk hem hayatın içindedir
- Edebiyatın dilsiz sözü
- Tarih ile kurmaca aynı cümle değildir

Bağlantı sorusu: “Eşitlik son hedef değil başlangıçtır” ile “Temsili rejim ve türlerin düzeni” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Estetik rejim eşit ayrıntıyı açar” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Estetik rejim eşit ayrıntıyı açar

Modern estetik rejim konu ve üslup hiyerarşisini sarsarak herhangi bir hayatın sanatın merkezine girebilmesini sağlar. İlk bakışta küçük görünen ayrıntı, sorumluluğun yerini değiştirir.

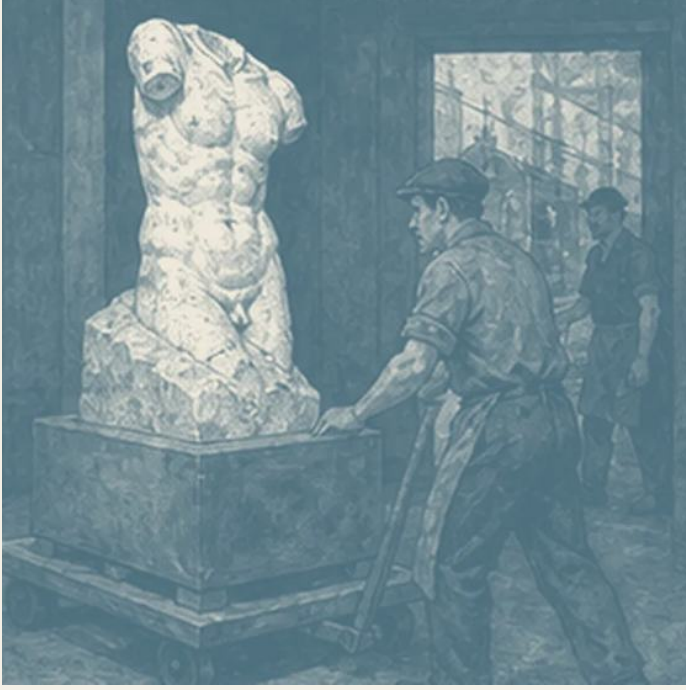
Roman bir prensin savaşından çok memurun odasındaki sessiz öğleden sonrayı büyük dikkatle anlatabilir. Sahnedeki sonuç tek niyetten değil, küçük koşulların birleşmesinden doğar.

Sıradan ayrıntı ve adsız beden duyulur dünyada yeni eşitlik kazanır; sanat kendine özgü deneyim alanı olur. Bu bağlantı geçmişteki örneği bugüne birebir kopyalamadan karşılaştırma imkânı verir.

Kanon ve pazar eşitsizliği sürer; biçimsel açıklık maddi erişimi kendiliğinden çözmez. Bir düzeni tarif etmek onu ahlaken onaylamak anlamına gelmez.

Bir romanda daha önce önemsiz sayılabilecek kişinin veya nesnenin nasıl merkez olduğunu işaretleyin. Estetik eşitlik her ayrıntıyı aynılaştırmaz; herhangi bir ayrıntının ciddi dikkat hakkını tanır. Hazır reçete yerine kararın gizli varsayımını açığa çıkarmak gerekir.

Sanat hem özerk hem hayatın içindedir

Estetik rejim sanatı gündelik amaçtan bağımsız özel alan yaparken sanatla hayat arasındaki sınırı da sürekli aşmak ister. Bölüm böylece kişiyi suçlamadan önce koşulları incelemeyi önerir.

Müzedeki işçi tulumu kullanım dışı sanat nesnesi olur; aynı eser fabrikadaki emeği düşünmeye geri gönderir. Büyük kelimelerin gerisindeki basit hareket burada açıkça görülür.

Özerklik farklı algı deneyi için mesafe sağlar, hayatı dönüştürme arzusu bu mesafeyi yeniden bozar. Mekanizmayı tersine çevirmek, fikrin karşı örnek karşısındaki dayanıklılığını gösterir.

Sanatı tümüyle propagandaya çevirmek özerk deneyi, toplumdan koparmak siyasi bağlantıyı kaybettirir. Karşı örnek iddiayı yok etmekten çok hangi koşulda geçerli olduğunu gösterir.

Bir eserin gündelik işlevden nasıl ayrıldığını ve hayata hangi yeni ilişkiyle döndüğünü sorun. Özerklik çelişkisi çözülmesi gereken hata değil, modern sanatın farklı siyasi kullanımlarını mümkün kılan gerilimdir. Geçmişteki sonucu değil, o sonucu doğuran soruyu bugünün araçları içinde sınamak gerekir.

Edebiyatın dilsiz sözü

Yazı konuşanın makamından kopup herkesin eline geçer; bu 'dilsiz söz' kime hitap edeceğini denetleyemediği için demokratik bir dolaşım taşır. İddia her şeyi açıklamaz; fakat doğru soruyu kurmak için sağlam bir başlangıç verir.

Bir işçinin bulduğu kitap, yazarın hedeflemediği okurda yeni hayat hayali açabilir. Bu an, kitabın genel savını tek bir hayatın ölçeğinde sinamamıza izin verir.

Metin bedensel otorite olmadan tekrar yorumlanır; sözcükler ayrılmış toplumsal yerlere kaçak geçiş yapar. Bu zincirde hangi halka koparsa sonucun değişeceği ayrıca sorulmalıdır.

Yazının sahipsiz dolaşımı yanlış bilgi ve bağlam kaybı da üretebilir. Benzetme akılda kalıcıdır ama dünyanın tamamı değildir.

Bir metnin ilk hedef kitlesi dışında kimlerce hangi yeni anlamla kullanıldığını araştırın. Dilsiz yazı hocasının ve sahibinin denetiminden kaçarak beklenmedik eşit okur ilişkisi kurabilir. Kesin hüküm karşısında eksik kanıt sormak acele genellemeyi durdurabilir.

Tarih ile kurmaca aynı cümle değildir

Rancière tarih ve kurmacanın ikisinin de olayları seçip zaman ve neden düzenine koyduğunu, fakat hakikat yükümlülüklerinin farklı kaldığını söyler. Bu çerçeve kurulduğunda kitabın zor görünen sorusu gündelik hayata yaklaşır.

Tarihçi arşivdeki ücret kayıtlarını sıraya koyar, romancı tek işçinin hayali gününü kurar; ikisi görünürlük üretir. Olayı yaşayan kişi tüm yapıyı görmese de yapı onun seçeneklerini etkiler.

Anlatı biçimi olguları kendiliğinden konuşur hale getirme; hangi nedenin ve öznenin öne çıktığını belirler. Mekanizma görüldüğünde benzer görünen iki olayın neden farklı sonuç verdiği anlaşılır.

Biçim benzerliği tarihsel kanıt ile hayal ürününü eşit yapmaz; tarih kaynak hesabı vermelidir. Tek etkileyici olayın bütün toplumlar adına konuşmasına izin verilmemelidir.

Bir tarih anlatısında belgenin söylediğiyle yazarın kurduğu olay örgüsünü ayrı renkle gösterin. Kurmaca olası deneyimi, tarih kanıtlanabilir geçmişi düzenler; ikisi anlatı araçlarını paylaşırsa da sözleşmeleri ayrıdır. Kavramı önce kendi davranışımızda aramak onu kolay suçlama aracından kurtarır.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Estetik rejim eşit ayrıntıyı açar
- Sanat hem özerk hem hayatın içindedir
- Edebiyatın dilsiz sözü
- Tarih ile kurmaca aynı cümle değildir

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- İşçinin zamanı da siyasidir
- Siyasal özne hazır kimlik değildir
- Uyuşmazlık fikir ayrılığından fazladır
- Siyasi sanat mesaj vermekten ibaret değildir

Bağlantı sorusu: “Estetik rejim eşit ayrıntıyı açar” ile “Tarih ile kurmaca aynı cümle değildir” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “İşçinin zamanı da siyasidir” bu yolu nasıl değiştirebilir?

İşçinin zamanı da siyasidir

İşbölümü bazı bedenleri çalışmaya, bazılarını düşünme ve sanat zamanına ayırır; işçi gece okuyup yazdığında bu zaman dağılımını bozar. Yazar tekil olayı daha geniş bir yapının belirtisi olarak okumamızı ister.

Gündüz marangoz olan kişi gece şiir yazar; 'senin işin düşünmek değil' diyen toplumsal takvimi reddeder. Örneği hatırlamak, kuru kavramı ezberlemekten daha kalıcı bir yol sunar.

Boş zaman yalnız dinlenme süresi değil, konuşan özne ve ortak dünya kurma kapasitesidir. Neden ile sonuç arasındaki ara adımlar kitabın asıl açıklama gücünü taşır.

Bireysel kültürel kaçış çalışma saatleri ve ücret eşitsizliğini tek başına çözmez. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç her zaman aynı yönde ilerlemez.

Kimin toplantı, sanat ve öğrenme için zamana sahip olduğunu bir eşitlik sorusu olarak görün. Zamanın paylaşımı sınıfın yalnız gelir değil, düşünme ve görünme kapasitesi olarak kurulmasını açıkla. Ortalama sonuç kadar bedeli kimin ödediğini de görmek gerekir.

Siyasal özne hazır kimlik değildir

Siyasi özne önceden verilmiş toplumsal grup etiketinin basit ifadesi değil, mevcut sayımda olmayan ortak adı eylem içinde kurar. Bu cümle sonuçtan önce hangi şartların oluştuğunu araştırmaya çağırır.

Farklı işlerdeki güvencesizler kendilerini tek meslek değil 'yaşanabilir zaman isteyenler' adıyla birleştirebilir. Sahne, kavramı tanımdan çıkarıp insan yüzü ve gerçek bedelle buluşturur.

Özneleşme kişileri kendilerine ayrılan kimlikten çıkarır ve yeni ortaklıkla görünür kılar. Bu bağlantı niyet ile sonuç arasındaki mesafeyi görünür tutar.

Yeni ortak ad iç farklılıkları silebilir; eşitlik başkalarının sözünü de açık tutmayı gerektirir. Açıklama olasılık gösterir; değişmez kader ilan etmez.

Bir hareketin üyeleri tarif etmekle mi yetindiğini, onlara yeni konuşma konumu mu verdiğini sorun. Özneleşme kişiyi öz kimliğine kapatmak yerine başkalarıyla beklenmedik eşitlik bağında yerinden eder. Görev tek doğruyu ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Uyuşmazlık fikir ayrılığından fazladır

Dissensus iki tarafın aynı dünya hakkında farklı görüşü değil, neyin ortak dünya ve kimin konuşmacı olduğu üzerine çatışmadır. Kavram, hazır cevap vermekten çok dikkatin yönünü değiştirir.

Yönetim 'sorun yok, ölçü sınırdadır'; sakinler hastalık deneyimini kamusal kanıt saydırmak için meydana çıkar. Bir ayrıntı değiştiğinde sonucun da değişmesi, kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

Çatışma mevcut duyulur düzenin sınırını görünür yapar; sayılmayan deneyim yeni sahnede eşit söz olur. Burada önemli olan adımları sırayla izlemek ve hiçbirini doğal kabul etmemektir.

Her gürültülü çatışma dissensus değildir; yalnız üstün gelmek isteyen rekabet mevcut düzeni yeniden kurabilir. Kitabın dönemi ve seçtiği örnekler hesaba katılmadan kavram kolayca dogmaya dönüşür.

Tartışmada yalnız cevapların mı, sorulmaya değer şeyin ve konuşmacının mı değiştiğini inceleyin. Dissensus uzlaşmanın eksik hali değil, uzlaşmanın hangi dünya ve kimler arasında kurulduğunu açığa çıkarır. Dijital araç değişse bile güven, korku, itibar ve güç ilişkileri yeni biçimde sürebilir.

Siyasi sanat mesaj vermekten ibaret değildir

Sanatın siyaseti doğru slogan taşımaktan çok duyum, zaman ve konumları alışılmadık biçimde yeniden dağıtılmasında yatar. Bundan sonraki tartışma bu temel bağlantının ne kadar taşınabileceğini sınar.

Göçmen hakkında nutuk atan film kalıbı tekrarlayabilir; sessiz bekleme süresini paylaşan film izleyicinin zaman algısını değiştirebilir. Örneğin gücü süslü olmasında değil, neden ile sonucu yan yana getirmesindedir.

Biçim seyirciye hazır sonuç dayatmak yerine yeni bağlantı ve mesafe alanı açar. İlişki tek yönlü değildir; sonuç da kendisini doğuran koşulları değiştirebilir.

Biçimsel yenilik otomatik özgürleştirme değildir; kurum, erişim ve maddi mücadeleyle ilişkisi araştırılmalıdır. Kanıt, yorum ve değer yargısını ayrı tutmak burada özellikle önemlidir.

Bir politik eserde mesajı kapattıktan sonra görüntü, ritim ve izleme konumunun neyi değiştirdiğini sorun. İzleyici pasif kap değildir; eserin bağlarını kendi deneyimiyle çevirir ve niyet edilmemiş sonuçlar üretebilir. Başka türlü olsaydı ne değiştirdi sorusu fikri gerçek bir olayda sınar.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Rancière 'sanat siyasetten tamamen bağımsız olmalıdır' demez. Sanatın siyasi etkisini doğrudan doğru mesaj ve sanatçının niyetine indirgemeyi reddeder; algı dünyasını nasıl yeniden düzenlediğine bakar.

Eşitlik sloganı taşıyan bir afiş insanları yalnız mağdur nesne gibi gösterebilir; sessiz bir fotoğraf dizisi onların düşünme ve zaman kurma gücünü görünür kılabılır.

Okur polis düzeni, siyaset, eşitlik varsayımı, sanat rejimi ve somut biçim etkisini birbirine karıştırmadan izlemelidir.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA

19. DURAK

Kitap hakkında süren tartışma

Kitap Rancière'in estetik ile politika ilişkisinin en etkili kısa açıklamalarından biri oldu; 'duyulurun paylaşımı' ve üç sanat rejimi güncel sanat, edebiyat ve siyaset tartışmalarında geniş yankı buldu.

Eleştiriler yaklaşımın ekonomi, devlet şiddeti, kurum ve örgütlenmenin sürekliliğini algısal kırılma lehine geri plana atabildiğini; eşitlik anlarının kalıcı dönüşüme nasıl çevrileceğini az açıkladığını söyler.

Bir küratör güçlü mesajı siyasi sanat sayar, Rancièreci okur biçimin izleyici yerini değiştirip değiştirmediğini sorar, örgütçü ise bunun maddi sonucu nerede der. Üç soru birlikte daha sağlamdır.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugüne taşınan üç soru

Kim görülüyor? Kimin sözü gürültü sayılıyor? Eser ortak zaman ve mekânı hangi biçimle yeniden kuruyor?

Bugün bir toplantı, haber veya sergi seçin; konuşma süresini, görüntü alanını ve uzmanlık yetkisini kimlerin paylaştığını çizin.

Okur siyaseti yalnız sandıkta değil, sıradan kişinin ciddi konuşmacı ve sıradan hayatın sanat konusu olduğu anda fark ettiğinde kitabın algı haritasını kullanır.

SON DURAKLAR · ÖZ

21. DURAK

Bir cümlede kitabın özü

Estetik ile siyaset, ortak dünyanın kimlere nasıl görüldüğünü belirleyen aynı duyulur paylaşımda buluşur; gerçek siyasi kırılma, payı yok sayılanların eşit söz ve algı öznesi olarak ortaya çıkmasıdır.

Akılda tutulacak son görüntü, petrol mavisi ve bakır bir şehir haritasında salon, fabrika, sahne ve meydanın çizgilerinin yer değiştirip görünmez işçi sesini ışıklı ortak merkeze taşıması.

Rancière bizi sanata gizli propaganda aramaya değil, bir eserin görme, duyma ve birlikte bulunma düzeninde hangi yeni eşitlik ihtimalini açtığını sormaya çağırır.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

[1] Bloomsbury - The Politics of Aesthetics

[2] Verso - Jacques Rancière

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Rancière bizi sanata gizli propaganda aramaya değil, bir eserin görme, duyma ve birlikte bulunma düzeninde hangi yeni eşitlik ihtimalini açtığını sormaya çağırır.